

Din nezaketten ibarettir

Elif Çalışkan: “Çok yakın bir arkadaşımıza yardım etmek istiyoruz. Bildiği halde bazı dinî vazifelerini yerine getirmiyor. Onun için çok üzülüyorum. Fazla da üzerine gitmek istemiyorum. Sizce ona nasıl yaklaşabilirim?”

Yakın çevrenize hakkı tavsiye etmek isteğinizi destekliyorum. Fakat damara dokundurmamak şartını hatırlatmadan da geçemiyorum.

Hakkı ve dini önce nefsimize tavsiye etmemizin önemini kavradığınızdan eminim. Hakkı ve dini başkalarına tavsiye ederken ise birkaç hususu hatırlatmak istiyorum:

1- Tavsiye ettiğimiz hakkı ve hayrı önce mümkün mertebe kendimiz yaşamalıyız. Kur’ân, “Yapmadığın şeyi niçin söylüyorsun?”¹ sorgusuyla ehl-i îmânı önce yaşamaya dâvet eder. Bütün peygamberler “önce yaşayan” insanlardır. Hal dili, söz dilinden daha kuvvetlidir. Yaşayan insan, âmeliyle daha çok tesir sahibidir.

2- İnsanları sevmeli, saymalı; sevgimizi ve saygımızı muhakkak hissettirmeliyiz. Unutmamalıyız ki, sevildiğini ve değer verildiğini hisseden insan bizde tam bir güven hissedecek. Bu durum ise hak ve hayırla ilgili teklifimizi makbul saymasını kolaylaştıracaktır.

3- İnsanların kusurlarını görmemeli, insanları kınamamalı, yargılamamalı, olduğu gibi kabul etmeli ve çok sık affetmeliyiz. Af ve müsamaha yolunu, hesap sorma ve yargılama yoluna tercih etmeliyiz. Kur’ân, “Affetsinler, geçsinler, müsâmaha göstereyinler. Allah’ın sizi bağışlamasından hoşlanmaz mısınız?”² buyurur. İnsanları affetmek ve davranışlarına müsamaha göstermek, onların kendi kendilerini sorgulamalarına, kendi kusurlarını görmelerine ve kendilerini ıslâh etmelerine zemin hazırlayacaktır.

4- İnsanların hakkı bulmalarına yardımcı olmalı, dini zorlaştırmamalıyız. Onlara dînin ve dîni yaşamının, îmânın ve îmânı öğrenmenin “kolaylıktan” ibâret olduğunu³ hissettirmeliyiz. Peygamber Efendimiz’in (asm), “Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız; müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz”⁴ hadis-i şerifi hep kulaklarımızda çınlamalı.

5- Dinde ikna vardır, icbar yoktur; teklif vardır, ısrar yoktur. Kur'ân, “Hak bâtıldan iyice ayrılmıştır. Dinde ikrah, icbar ve zorlama yoktur”⁵ buyurur. Bediüzzaman Hazretleri, “Medenîlere galebe çalmak ikna ile dir. Söz anlamayan vahşîler gibi icbâr ile değildir” der.⁶ Öyleyse din için, iman için “teklif” olmalı; ama “ısrar” olmamalı, teklifimize olumlu cevap vermediğinde hakkında “sû-i zan” yapmamalı, gönül koymamalıyız. Tekliften vazgeçmemeliyiz; ama muhatabımızı bıktırmaktan kaçınmalıyız. Abdullah b. Mes'ûd (ra), “Peygamber Efendimiz (asm) öğüt ve nasîhat hususunda bize bıkkınlık gelmesin diye hâlimize bakıp ona göre gün ve saat kollardı”⁷ derdi.

6- Davranışlarımızda her zaman yumuşak huyluluğu, sert ve kırıcı olmaya; mütevâzı ve alçak gönüllü olmayı, kibirli ve gururlu olmaya; merhametli olmayı ve bağışlamayı, acımasız ve suçlayıcı olmaya tercih etmeliyiz. Öfkemizi yenmeyi, yutmayı ve karşı tarafın davranış hatalarını sîneye çekmeyi muhakkak başarmalıyız.

7- Çok yakınımız da olsa dinî konularda hatırlatmayı sözün en güzeli ile, en tatlısı ile, en sevimlisi ile, en yumuşağı ile, en şefkatlisi ile, en nezaketlisi ile yapmalıyız. Çünkü unutmamalıyız ki, hatırlatmak istediğimiz din, nezaketten ibarettir.

Dipnotlar:

- 1- Saff Sûresi, 61/2
- 2- Nûr Sûresi, 24/22
- 3- Buhârî, İmân, 37
- 4- Buhârî, İlim, 63
- 5- Bakara Sûresi, 2/256
- 6- Hutbe-i Şâmiye, s. 73
- 7- Buhârî, İlim, 62